

Databanken

Introductie

gegevens vs informatie

GEGEVENS:

10

14

15

INFORMATIE:

Brussel	februari	maart	april
Gemiddelde temperatuur	10	14	15

samengestelde gegevens

= verzameling van elementaire gegevens

voorbeeld: **adres**

adres = (straat, huisnr, postnr, woonplaats)

berekende gegevens

- worden afgeleid uit andere gegevens
- worden niet opgenomen in een database

voorbeeld: **totaalprijs**

totaalprijs = eenheidsprijs x aantal

gegevens verzameling

bevat een aantal gegevens die logisch bij elkaar horen

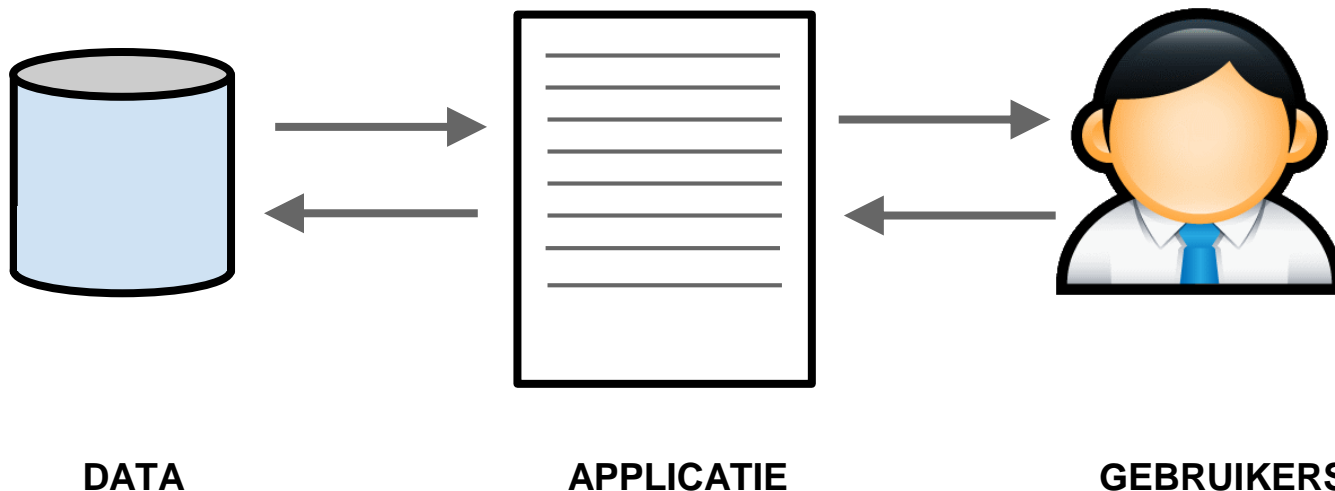
voorbeeld: **Een kasboek**

Een winkelier(ster) houdt zijn/haar kosten en inkomsten bij in **een kasboek**. De kasboek is hier een gegevensverzameling.

database

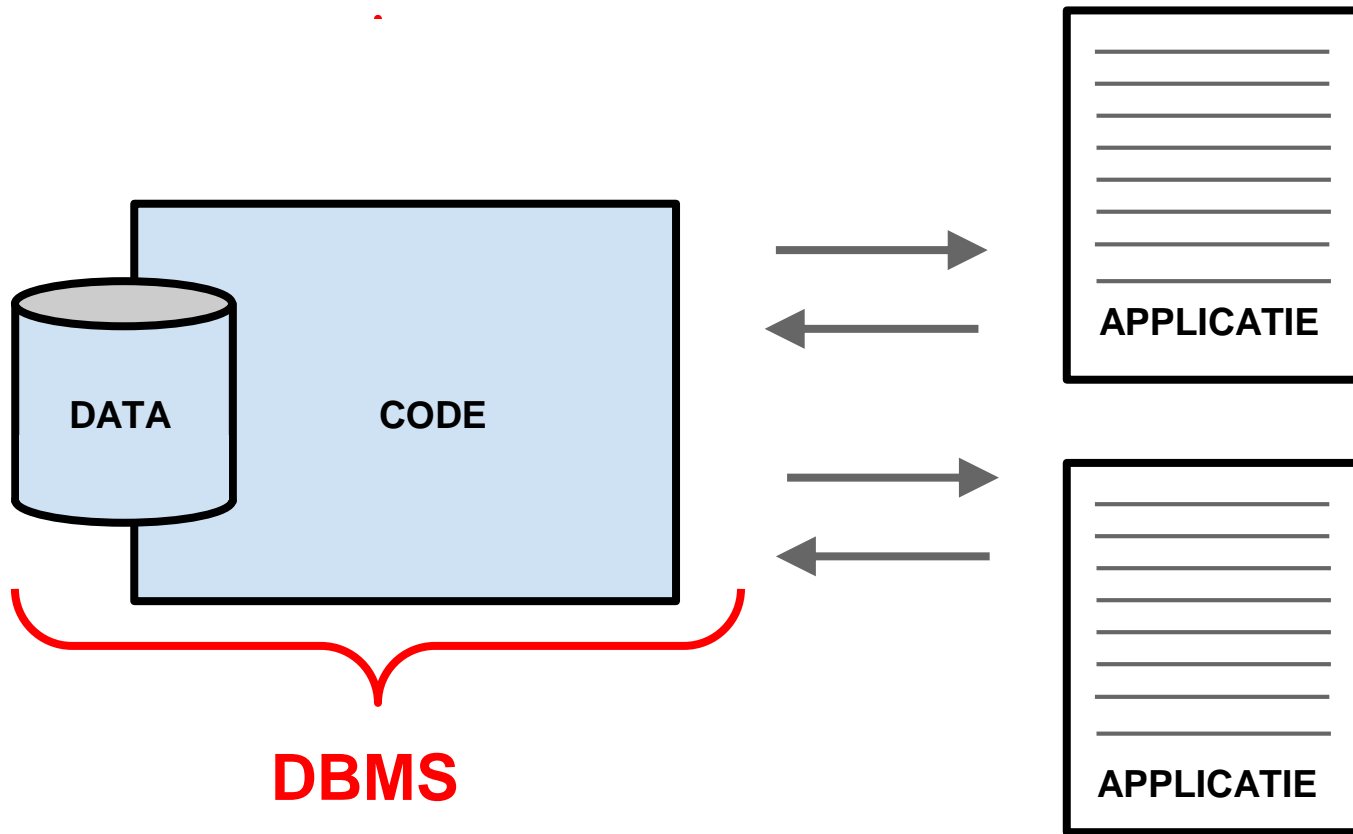
Wordt gebruikt om gegevensverzamelingen te bewaren.

Een **database** is een gecentraliseerde, gestructureerde set gegevens die op de computer bewaard wordt.

Database Management System (DBMS)

= Data + code die de data aanspreekt en beheert

Vereisten voor een DBMS

- Simultaan gebruik van gegevens
- Beveiliging van toegang
- Beveiliging van gegevens
- Gedistribueerde gegevens (= gegevens zijn verdeeld over sub-databases maar worden centraal beheerd)

Soorten DBMS

- Hiërarchische databanken
  - Eén root element
  - Pointers om relatie weer te geven
- Netwerk databanken
  - Meerdere toegangen tot gegevens
- **Relationele databank**
  - Alle gegevens in tabellen
- Objectgeoriënteerde databanken
- XML databanken

Metadata en data

METADATA

Cursus: id (int, uniek) en titel (max 20 karakters)

Cursist: id (int, uniek) en naam (max 25 karakters)

Inschrijving: id (int, uniek), cursusid (int gekoppeld aan id in cursus), cursistid (int gekoppeld aan id in cursist)

Iedereen mag alle gegevens lezen.
Cursusgegevens mogen alleen gewijzigd worden door cursusbeheerders.

DATA

1	databanken
2	SQL

1	Jan
2	Rita

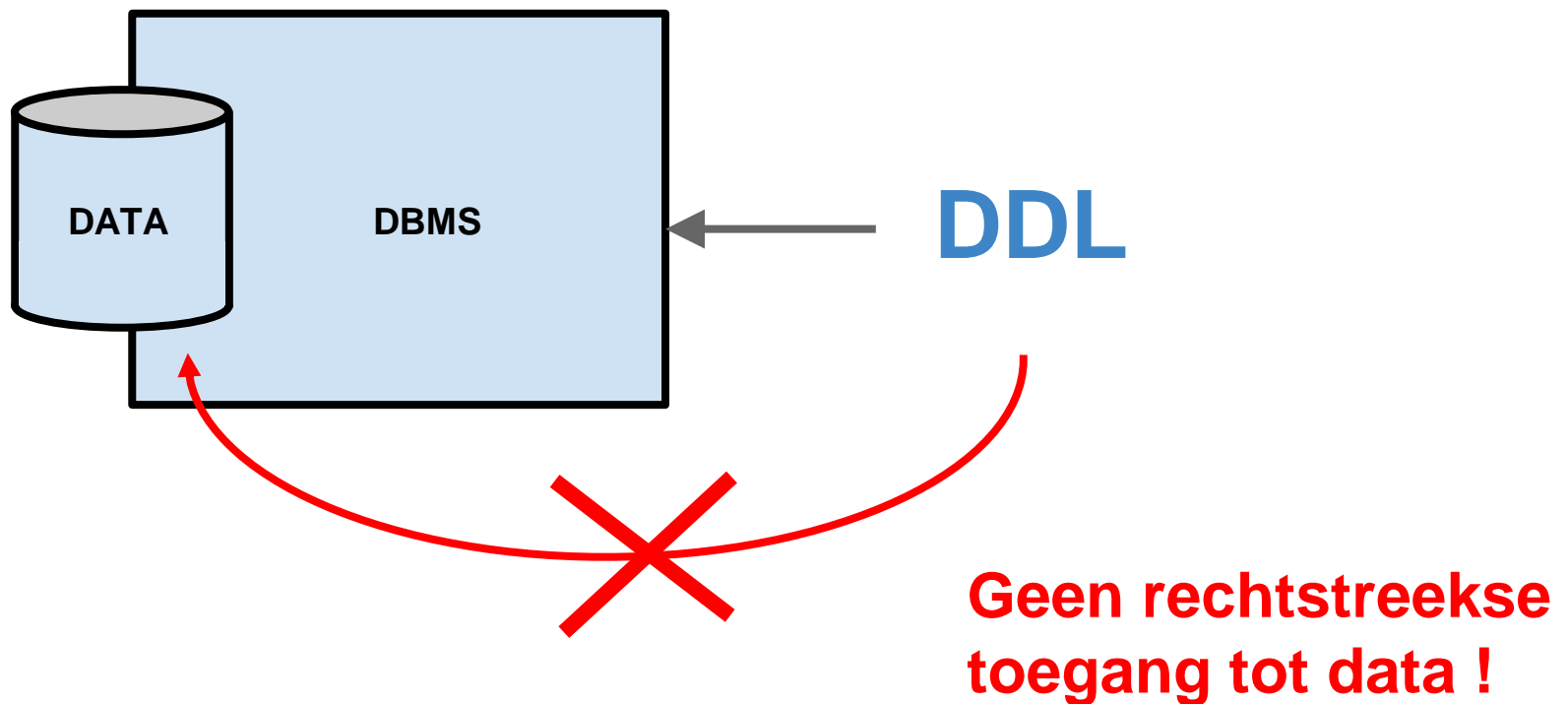
1	1	1
2	2	1
3	1	2

Data Definition Language (DDL)

- Taal om metadata te definiëren
- Beschrijving van de velden (naam, type, lengte, beperkingen)
- Definitie van recordstructuur (tabellen)
- Relaties tussen de gegevens
- Definiëren van de rechten

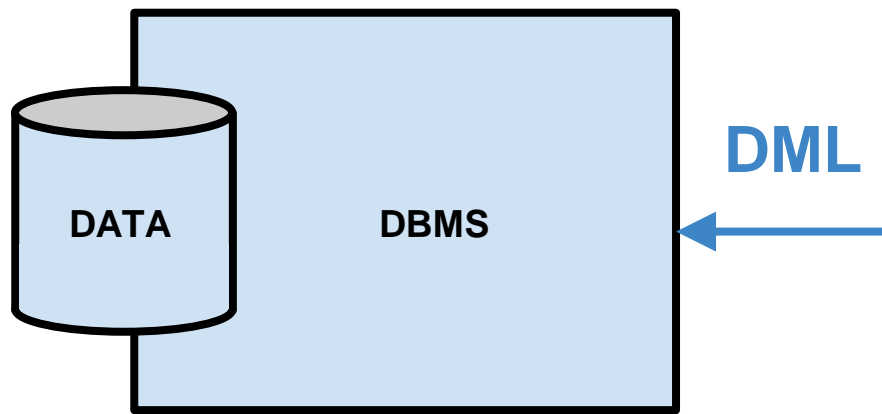
Data Definition Language

De **Data Definition Language** dient om aan het DBMS de opdracht geven metadata aan te maken, aan te passen of te verwijderen.

Data Manipulation Language

De **Data Manipulation Language** is ofwel een onderdeel van de programmeertaal ofwel een aparte (query) taal.

- Voeg een cursist toe.
- Verander de titel van de cursus met als id is 1.
- Verwijder de inschrijving voor cursist 1 voor de cursus 2.
- Vraag een lijst op van alle cursisten die deelnemen aan een cursus.

Modelleren

datamodel

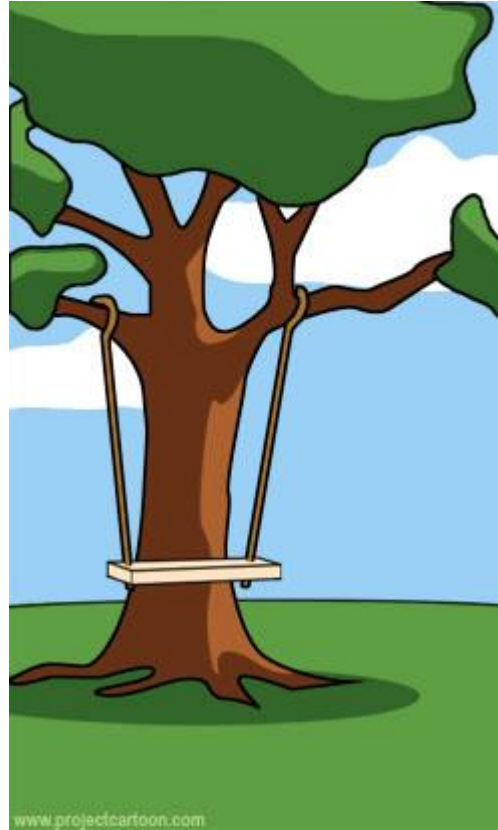
Met een **datamodel** (of gegevensmodel) wordt beschreven hoe de gegevens in een informatiesysteem gestructureerd zijn.

Waarom een datamodel?

Hoe de klant het
uitlegde

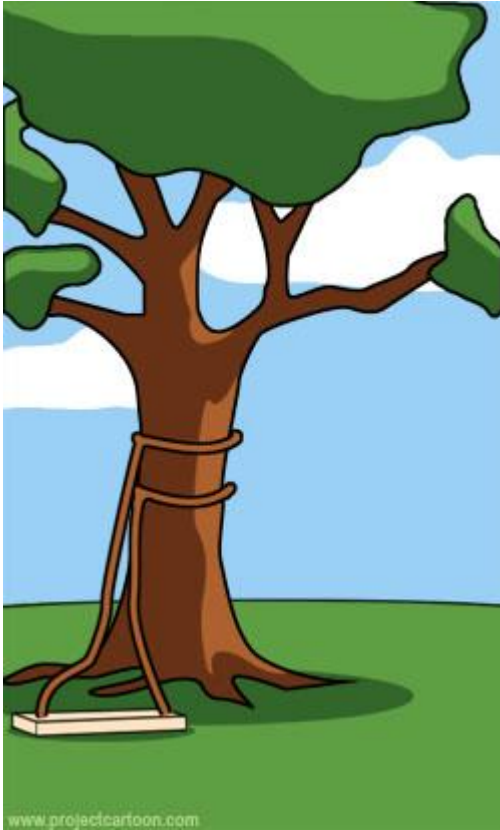

Hoe de projectleider
het begreep

Hoe de analist
het ontwierp

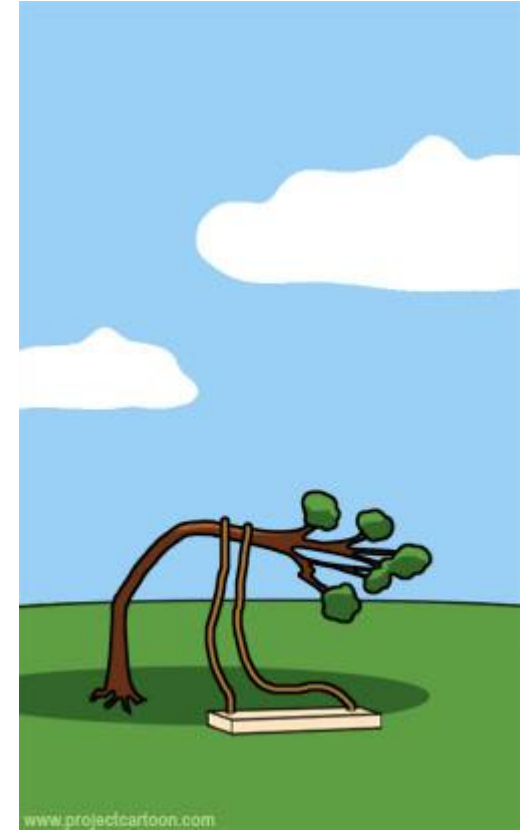
Waarom een datamodel?

Hoe de
programmeur het
schreef

Wat de klant
werkelijk nodig had

Het rampenplan

Hoe modelleren?

1. Door gebruik te maken van een ERM of Entity Relationship Model.
→ Visuele weergave van de entiteiten en relaties
2. Door de gegevens te normaliseren volgens de regels van Codd.
→ Normaalvormen

Relationele databases

Relationele databases

- Voor een gebruiker (beheerder) bestaat een relationele databank uit een **verzameling van tabellen** (en niets anders dan tabellen)
- In een relationele databank worden **entiteiten** bijgehouden (*cursist, cursus*) en **relaties tussen die entiteiten** (*cursist Jan is ingeschreven voor cursus databanken*)
- Zowel entiteiten als relaties worden bijgehouden in tabellen

Relationele databanken

Cursustabel

id	titel
1	databanken
2	SQL

Cursisttabel

id	naam
1	Jan
2	Rita

Inschrijvingtabel

id	cursistid	cursusid
1	1	1
2	2	1
3	1	2

Cursist Jan is ingeschreven voor de cursussen “databanken” en “SQL”. Cursiste Rita is ingeschreven voor de cursus “databanken”

Tabellen

- **Projectie**
= kolommen beperken
- **Selectie**
= rijen selecteren
- **Join**
= samenvoegen van verschillende tabellen

Tabellen

- Tabellen bestaan uit rijen (**records**) en kolommen (**velden**)
- Elke kolom in een tabel heeft een **unieke naam** (in die tabel)
- Een kolom bevat een bepaald **gegevenstype**: int, float, tekst,...
- Records in een relationele databank hebben **geen volgorde**

De primaire sleutel (Primary Key of PK)

Elke rij (record) in een tabel moet aangesproken worden via een sleutel

Moet **uniek** zijn voor elke record

- Uniek veld aanwezig? → **primaire sleutel**
- Combinatie van velden uniek? → **gecombineerde primaire sleutel**
- Andere gevallen: een **extra uniek veld** toevoegen. (dikwijls met autonummering)

Index

- Op de primary key wordt automatisch een index geplaatst.
- Vergelijkbaar met een inhoudstafel waarbij elke lijn een verwijzing bevat naar de rest van de uitleg.
- Wordt gebruikt om snel gegevens op te zoeken.

De Foreign Key (FK)

= een attribuut in de tabel die verwijst naar een andere tabel waar deze attribuut tevens voorkomt en de primary key vormt van die andere tabel.

Voorbeeld: Een klantnr in tabel facturen verwijst naar het klantnr in de tabel klanten. Het klantnr van de tabel klanten is de PK van de tabel.

Entity Relationship Model

Het Entity Relationship Model (ERM)

- = een gedetailleerde, logische beschrijving van alle data gebruikt in een bepaald project.
- Wordt voorgesteld door een Entity Relationship Diagram (ERD)
- Bestaat uit entiteiten, attributen en relaties

Entiteiten

= elke persoon, plaats, gebeurtenis, concept, enz... waarover de gebruiker gegevens wil bijhouden.

Attributen

Elke entiteit heeft één of meerdere kenmerken of attributen.

Relaties

Relaties geven het verband weer tussen entiteiten.

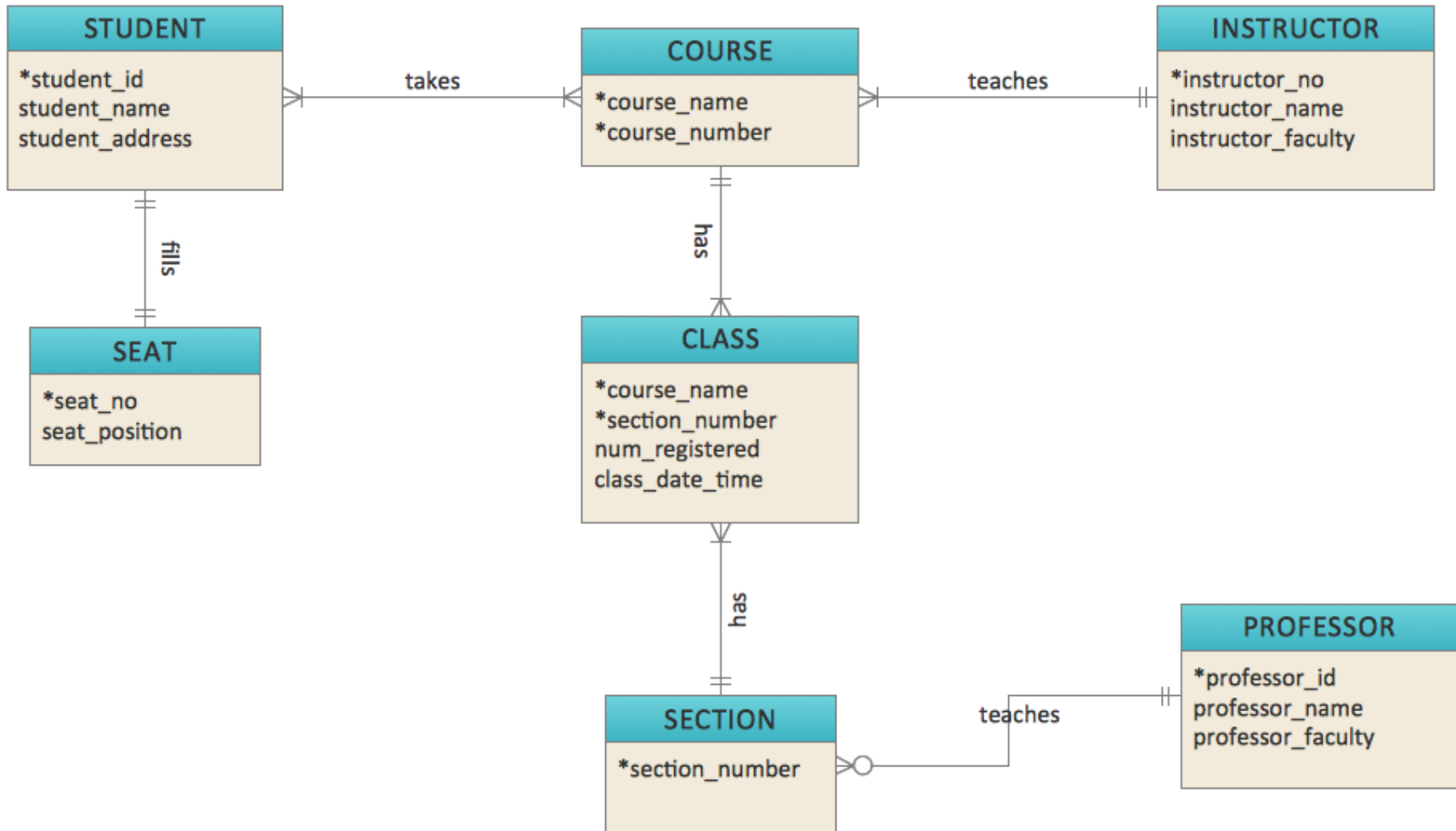
- **1:1 relaties (één op één relaties)** Elke instantie van een bepaalde entiteit komt maximaal met één instantie van de andere entiteit overeen.
- **1:N relaties (één op veel relaties)** Voor elke entiteit zijn er meerdere instanties van de andere entiteit mogelijk
- **N:N relaties (veel op veel relaties)** Voor elke entiteit zijn er meerdere instanties van de andere entiteit en vice versa

Relaties: grafische voorstelling

1-op-1	1-op-veel	veel-op-veel
		
Met één instantie van de ene entiteit komt maximaal één instantie van de andere entiteit overeen.	Met één instantie van de ene entiteit komen één of meerdere instanties van de andere entiteit overeen	Met één of meerdere instant van de ene entiteit komen één of meerdere instanties van de andere entiteit overeen.
		

Voorbeeld: ERD

Normalisatie

Databank ontwerp

Een goed ontwerp beantwoordt aan de drie normaalvormen:

1ste normaalvorm: velden mogen alleen enkelvoudige attributen bevatten

2de normaalvorm: in een tabel met een samengestelde primaire sleutel moet elk attribuut afhankelijk zijn van de volledige primaire sleutel

3de normaalvorm: attributen mogen alleen afhankelijk zijn van de primaire sleutel, niet van de andere attributen

Voorbeeld normaliseren: De bestelbon

PIZZERIA

LUIGI

Order nr: 12034
Datum: 13/01/2014

Klantnr: 00259

Alberto Pinacolada
Steenbrugstraat 135
1930 Zaventem

artikelnr	omschrijving	aantal	prijs	totaal
10015	Pizza Polo	1	€7,00	€7,00
10280	Pizza Margeritte	3	€6,50	€19,50
10147	Pizza Mozzarella en tomaat	2	€6,50	€13,00

TOTAAL

€49,50

Voorbereiding: de nulde normaalvorm

ORDERS

ordernr

orderdatum

klantnr

klantnaam

adres

postcode

plaats

artnr

artomschrijving

aantal

prijs

regeltotaal

eindtotaal

Eerst moeten we de informatiebehoefte gaan inventariseren.

Alle gegevens op de bestelbon onder elkaar zetten. Bovenaan plaatsen we in hoofdletters de naam van deze lijst.

De aldus bekomen lijst wordt ook wel de nulde normaalvorm genoemd.

1ste normaalvorm

ORDERS

ordernr
orderdatum
klantnr
klantnaam
adres
postcode
plaats
artnr
artomschrijving
aantal
prijs

~~regeltotaal
eindtotaal~~

Stap 1: Verwijder alle
procesgegevens

Ter herinnering:

1ste

normaalvorm:

velden mogen alleen
enkelvoudige
attributen bevatten

1ste normaalvorm

ORDERS

ordernr

orderdatum

klantnr

klantnaam

adres

postcode

plaats

artnr

artomschrijving

aantal

prijs

Stap 2: Geef de sleutel aan

(Onderlijn het uniek veld dat het order kan identificeren)

1ste normaalvorm

ORDERS

ordernr

orderdatum

klantnr

klantnaam

adres

postcode

plaats

RG artnr

RG artomschrijving

RG aantal

RG prijs

Stap 3: Geef de deilverzameling aan die een herhaald aantal keren voorkomt t.o.v. de primaire sleutel.

Deilverzameling

= RG

= Repeterende Groep

1ste normaalvorm

ORDERS

ordernr
orderdatum
klantnr
klantnaam
adres
postcode
plaats

BESTELDE_ARTIKELEN

ordernr
artnr
artomschrijving
aantal
prijs

Stap 4: Stop de repeterende groepen in een nieuwe lijst en voeg er de sleutel van de oorspronkelijke groep bij

1ste normaalvorm

ORDERS

ordernr
orderdatum
klantnr
klantnaam
adres
postcode
plaats

BESTELDE_ARTIKELEN

ordernr
artnr
artomschrijving
aantal
prijs

Stap 5: Bepaal de sleutel van de nieuwe tabel

Ter herinnering:

1ste normaalvorm:
velden mogen alleen
enkelvoudige attributen
bevatten

2de Normalvorm

ORDERS

ordernr

orderdatum

klantnr

klantnaam

adres

postcode

plaats

In een tabel met een samengestelde primaire sleutel moet elk attribuut afhankelijk zijn van de volledige primaire sleutel

BESTELDE_ARTIKELEN

ordernr

artnr

aantal

ARTIKELEN

artnr

artomschrijving

prijs

3de Normalvorm

ORDERS

ordernr

orderdatum

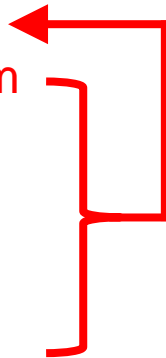
klantnr

klantnaam

adres

postcode

plaats

Attributen mogen alleen afhankelijk zijn van de primaire sleutel, niet van de andere attributen

BESTELDE_ARTIKELEN

ordernr

artnr

aantal

ARTIKELEN

artnr

artomschrijving

prijs

3de Normalvorm

ORDERS

ordernr
orderdatum
klantr

Attributen mogen alleen afhankelijk zijn van de primaire sleutel, niet van de andere attributen

KLANTEN

klantr
klientnaam
adres
postcode
plaats

BESTELDE_ARTIKELEN

ordernr
artnr
aantal

ARTIKELEN

artnr
artomschrijving
prijs

Oefening

We houden klanten bij in een databank. Een klant heeft een klantnummer, een naam, een adres, een postnummer en een gemeente. Voor elke klant willen we ook een aantal telefoonnummers bijhouden. (aantal ligt niet vast). Ontwerp de database.

Oplossing

tabel klant

klnr int

naam varchar(50)

postnr char(4)

adres varchar(100)

tabel postnummer

postnr char(4)

gemeente varchar(50)

tabel telefoon

klnr int

telefoon char(12)